

भेंडी

प्रस्तावना

भेंडी हे एक उत्तम फळभाजी आहे. भेंडीच्या फळात कॅल्शियम व आयोडिन ही मुलद्रव्य आणि क जीवनसत्वे भरपूर प्रमाणात असतात. महाराष्ट्रामध्ये भेंडीखाली ८१९० हेक्टर क्षेत्र लागवडीखाली आहे. भेंडीचे पिक हे वर्षभर घेतले जाते.

जमीन व हवामान

भेंडीचे पिक हलक्या मध्यम तसेच भारी जमिनीत घेता येते. परंतू पाण्याचा चांगला निचरा होणारी जमिन असावी. भेंडीचे पिक वर्षभर घेतले जात असले तरी खरीप व उन्हाळी हंगामात पिक चांगले येते. पिकास २० ते ४० सेल्सिअस तापमान चांगले मानवते. पाण्याची कमतरता असताना इतर भाज्यापेक्षा भेंडीचे पिक चांगले येते. उन्हाळ्यात भाज्यांची चणचण असताना तर भेंडीला बाजारात फारच मागणी असते.

बियाण्याचे प्रमाण

खरीप हंगामात हेक्टरी ८ किलो आणि उन्हाळ्यात १० किलो बियाणे पुरेसे होते. १ किलो बियाण्यास पेरणीपूर्वी ३ ग्रॅम थायरम चोळावे.

पूर्वमशागत व लागवड

जमिनीचे मशागतसाठी एक नांगरट व दोन कुळवण्या करून जमिन भुसभुशीत करावी व हेक्टरी ५० गाड्या शेणखत मिसळून तिसरी कोळवणी करावी.

पेरणीसाठी खरीप हंगामात दोन ओळीतील अंतर ६० सेमी ठेवावे. आणि उन्हाळ्यात ४५ सेमी ठेवावे. एका ओळीतील दोन झाडात ३० सेमी अंतर राहिल अशा बेताने बी टोकावे प्रत्येक ठिकाणी दोन बियांची टोकणी करावी. उन्हाळ्यात स-या पाडून वरंब्याच्या पोटाशी बी टोकावे. शेतात ओलवणी करून वाफसा आल्यानंतर बी पेरावे.

खते व पाणी व्यवस्थापन

पेरणीच्या वेळी नत्र, स्फुरद व पालाश यांची हेक्टरी ५० किलो मात्रा जमिनीत मिसळावी. व पेरणीनंतर एक महिन्याचे कालावधीने नत्राचा दुसरा हप्ता हेक्टरी ५० किलो या प्रमाणात दयावा. पेरणीनंतर हलके पाणी दयावे त्यानंतर ५ ते ७ दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या पाळ्या दयाव्यात.

आंतरमशागत:- एक कोळपणी व दोन निंदण्या करून शेतातील तणांचा बंदोबस्त करावा.

वाण:- पुसा सावनी, सीलेक्शन २-२, परभणी क्रांती, अर्का अनामिका या सुधारीत जाती लागवडीस योग्य आहेत.

रोग व कीड

भुरी:- भेंडीवर प्रामुख्याने भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसतो.

उपाय:- या रोगाच्या नियंत्रणासाठी पाण्यात मिसळणारे गंधक, १ किलो किंवा डायथेनएम ४५ १२५० ग्रॅम, ५०० लिटर पाण्यात मिसळून प्रति हेक्टरी फवारणी करावी.

किड:- भेंडी पिकास मावा, तुडतुडे, शेंडेआळी, लाल कोळी या किडींचा प्रादुर्भाव होतो.

उपाय:- या किडींच्या नियंत्रणासाठी ३५ सीसी एन्डोसल्फान १२४८ मिली किंवा सायफरमेथीरीन ३५ सीसी २०० मिली ५०० लिटर पाण्यात मिसळून प्रति हेक्टरीफवारावे. पहिली फवारणी उगवणीनंतर १५ दिवसांनी नंतरच्या फवारण्या १५ दिवसांच्या अंतराने करावे.

काढणी व उत्पादन

पेरणीनंतर ५५ ते ६० दिवसांनी फळे तोडणीस तयार होतात. दर ३ ते ४ दिवसांनी फळे काढणीला येतात. परभणी क्रांती हा वाण केवडा रोगास बळी पडत नसल्याने इतर वाणांपेक्षा ३ ते ४ आठवडे अधिक काळ पर्यंत फळांची तोडणी करता येते. त्यामुळे अधिक उत्पादन येते.

खरीप हंगामात हिरव्या फळांचे उत्पादन हेक्टरी १०५ ते ११५ क्विंटल निघते तर उन्हाळी हंगामात, ७५ ते ८५ क्विंटल निघते.